

Inteligența Artificială

Universitatea Politehnică București
Anul universitar 2010-2011

Adina Magda Florea

http://turing.cs.pub.ro/ia_10 și
curs.cs.pub.ro

Curs nr. 2

Strategii de rezolvare a problemelor

- Reprezentarea solutiei problemei
- Strategii de cautare de baza: nivel, adancime, nivel iterativ (ID), bidirectionala
- Strategii de cautare informate: best first, cost uniform, A*, cautare euristica cu memorie limitata

1. Reprezentarea solutiei problemei

- Reprezentare prin spatiul starilor
- Reprezentare prin grafuri SI/SAU
- Echivalenta reprezentarilor
- Caracteristicile mediului de rezolvare

- Pentru a reprezenta si gasi o solutie:
  - Structura simbolica
  - Instrumente computationale
  - Metoda de planificare

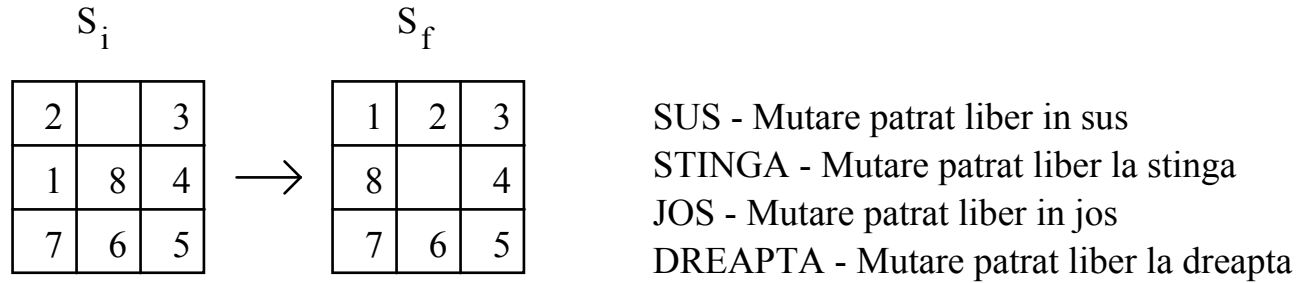

1.1. Rezolvarea problemei reprezentata prin spatiul starilor

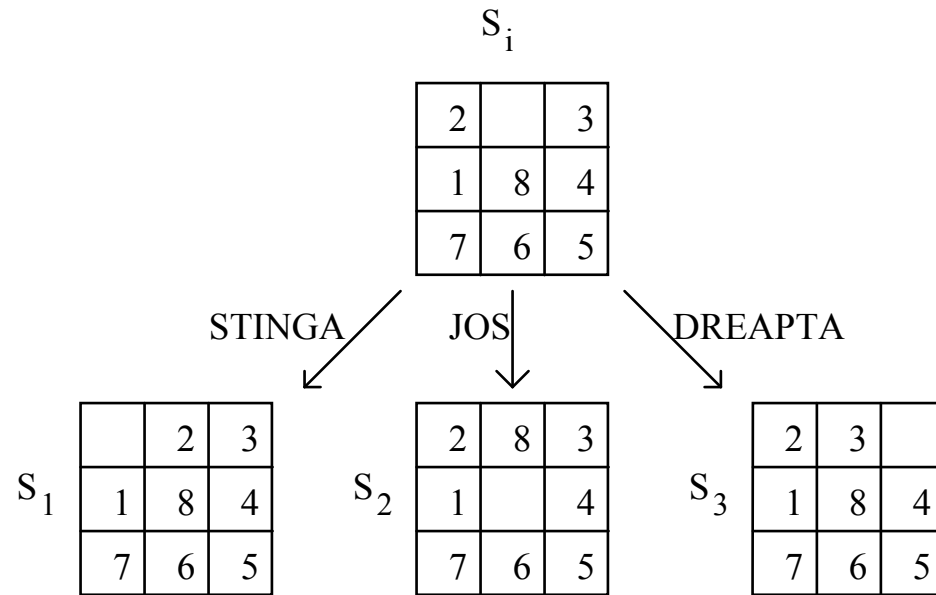

- Stare
- Spatiu de stari
- Stare initiala
- Stare/stari finala/finale
- (S_i, O, S_f)
- Solutia problemei
- Caracteristicile mediului

8-puzzle

(a) Stare initiala   (b) Stare finala   (c) Operatori

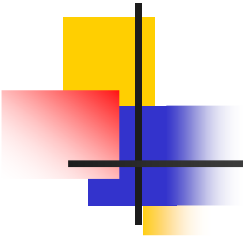
(d) Tranzitii posibile din starea S_1

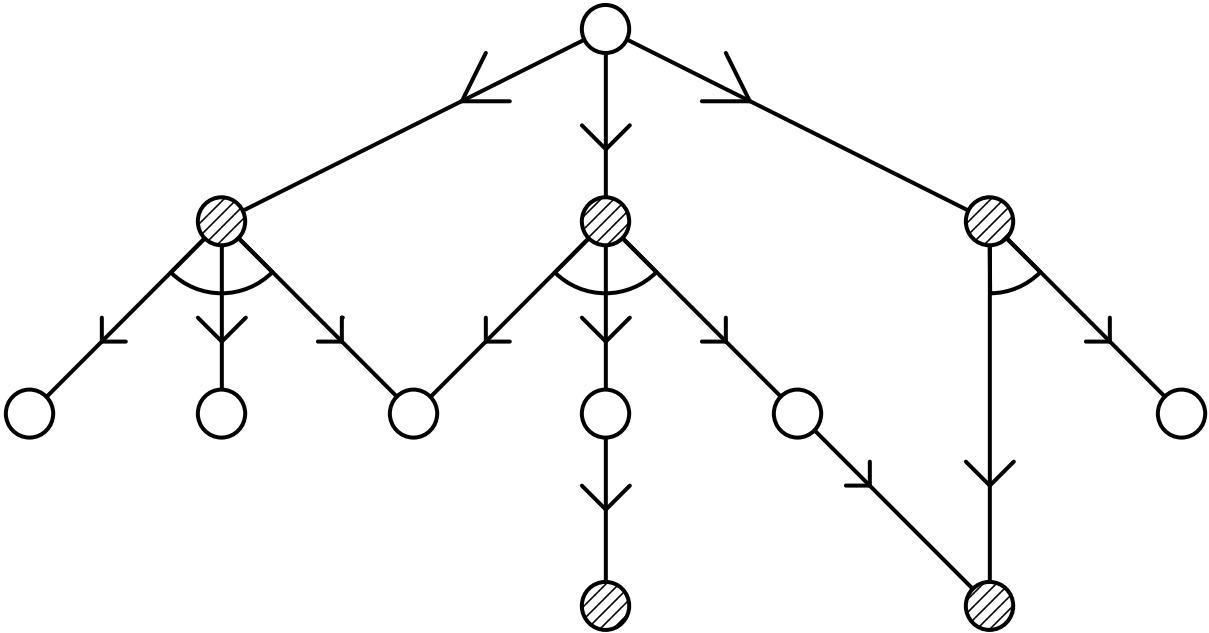
1.2 Rezolvarea problemei reprezentata prin grafuri SI/SAU

- (P_i, O, P_e)
- Semnificatie graf SI/SAU
- Nod rezolvat
- Nod nerezolvabil
- Solutia problemei

Graf SI/SAU

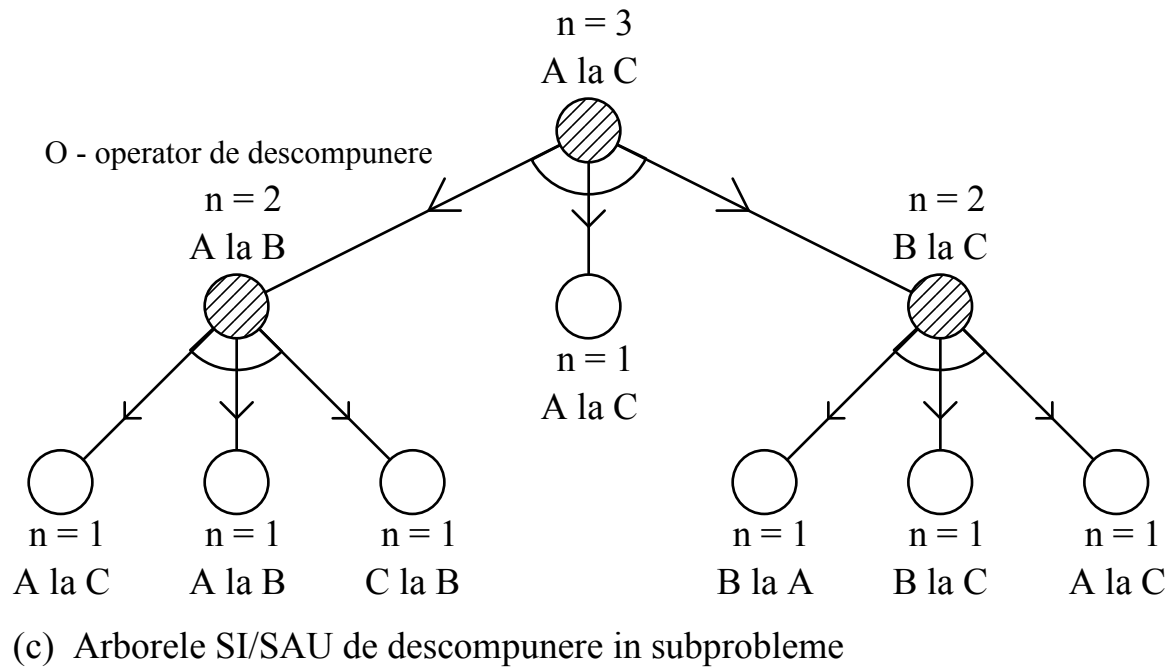
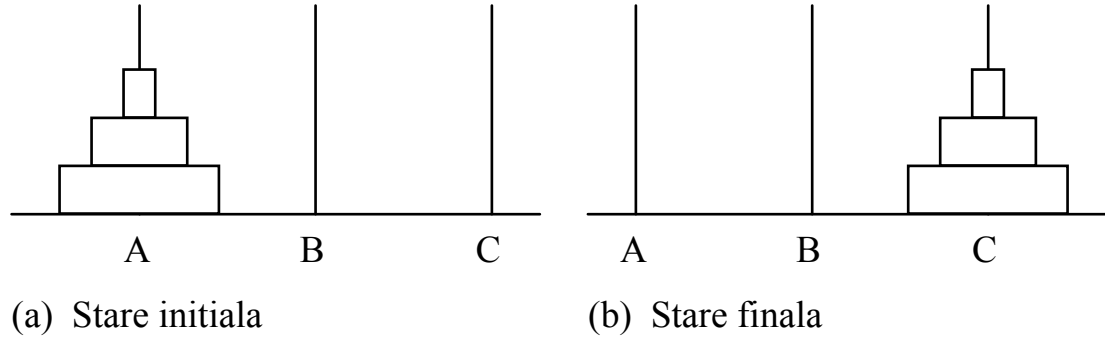

Nod SAU

Noduri SI

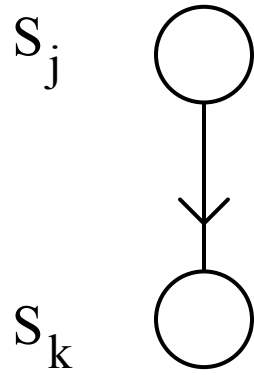
Noduri SAU

Turnurile din Hanoi

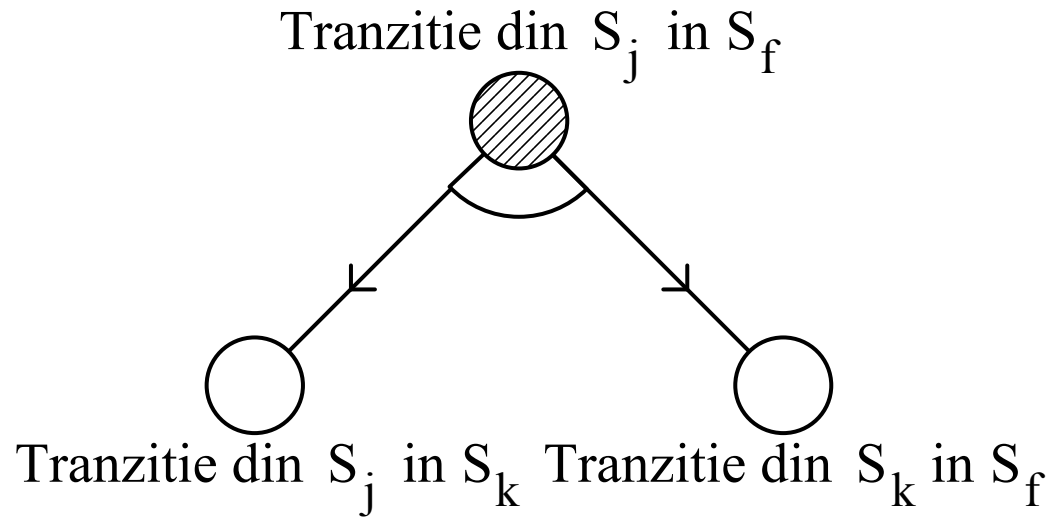

1.3 Echivalenta reprezentarilor

S_j, S_k - stari intermediare S_f - stare finala

(a) Spatiul starilor

(b) Descompunerea problemei in subprobleme

1.4 Caracteristicile mediului

- Observabil / neobservabil
- Discret / continuu
- Finit / infinit
- Determinist / nedeterminist

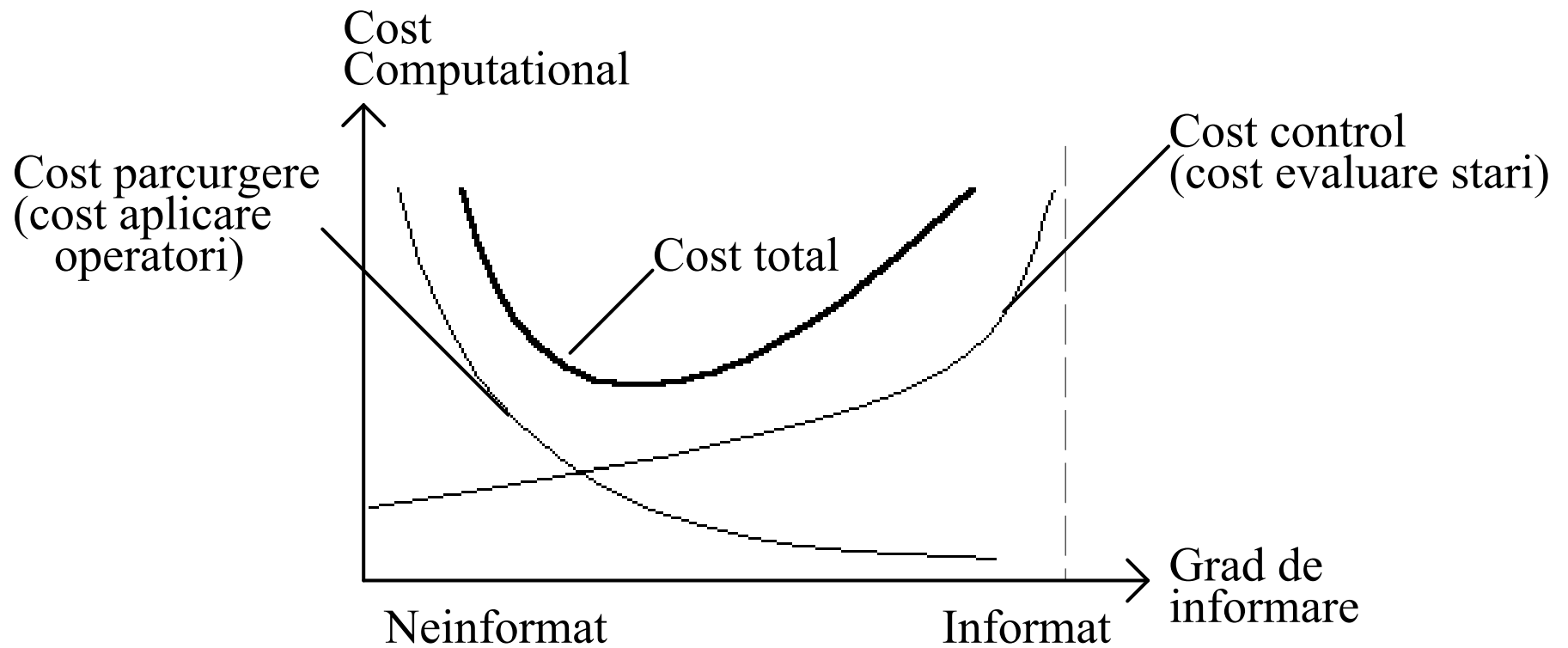
2. Strategii de cautare de baza

Criteria de caracterizare

- Completitudine
  - Optimalitate
  - Complexitate
  - Capacitatea de revenire
  - Informare
-
- Conventii: nod necunoscut, evaluat, expandat, FRONTIERA, TERITORIU

Costuri ale cautarii

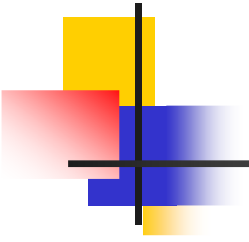

2.1. Cautari neinformate in spatiul starilor

Algoritm NIV: Strategia cautarii pe nivel in spatiul starilor

1. Initializeaza listele FRONTIERA $\leftarrow \{S_i\}$, TERITORIU $\leftarrow \{\}$
2. **daca** FRONTIERA = $\{\}$
atunci intoarce INSUCCES
3. Elimina primul nod S din FRONTIERA si insereaza-l in TERITORIU
4. Expandeaza nodul S
  - 4.1. Genereaza toti succesorii directi S_j ai nodului S
  - 4.2. **pentru** fiecare succesor S_j al lui S **executa**
    - 4.2.1. Stabileste legatura $S_j \rightarrow S$
    - 4.2.2. **daca** S_j este stare finala
atunci
      - i. Solutia este $(S_j, S, \dots, S_i)$
      - ii. **intoarce** SUCCES
    - 4.2.3. Insereaza S_j in FRONTIERA, *la sfarsit*
5. **repete de la 2 sfarsit.**

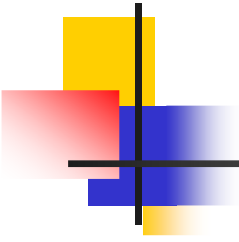
-
-
- Caracteristici cautare pe nivel
  - Algoritmul presupune spatiul de cautare arbore si nu graf
  - Pentru un spatiu de cautare graf se insereaza pasul 3'
3'. **daca** $S \in \text{FRONTIERA} \cup \text{TERITORIU}$ **atunci repeta de la 2**

Strategia cautarii in adancime in spatiul starilor

- Intr-o reprezentare a solutiei problemei prin spatiul starilor *adancimea unui nod* se defineste astfel:
- $Ad(S_i) = 0$, unde S_i este nodul stare initiala,
- $Ad(S) = Ad(S_p) + 1$, unde S_p este nodul predecesor nodului S .

Algoritm ADANC(AdMax): Strategia cautarii in adancime in spatiul starilor

1. Initializeaza listele FRONTIERA $\leftarrow \{S_i\}$, TERITORIU $\leftarrow \{\}$
2. **daca** FRONTIERA = $\{\}$
atunci intoarce INSUCCES
3. Elimina primul nod S din FRONTIERA si insereaza-l in TERITORIU
- 3'. **daca** Ad(S) = AdMax **atunci repeta de al 2**
4. Expandeaza nodul S
  - 4.1. Genereaza toti succesorii directi S_j ai nodului S
  - 4.2. **pentru** fiecare succesor S_j al lui S **executa**
    - 4.2.1. Stabileste legatura $S_j \rightarrow S$
    - 4.2.2. **daca** S_j este stare finala
atunci
      - i. Solutia este $(S_j, \dots, S_i)$
      - ii. **intoarce** SUCCES
    - 4.2.3. Insereaza S_j in FRONTIERA, *la inceput*
5. **repete de la 2**
sfarsit.

-
-
- Caracteristici cautare in adancime
  - **Cautare in adancime cu nivel iterativ (ID)**
pentru $AdMax=1$, m **executa**
 $ADANC(AdMax)$

Caracteristici cautare in adancime **cu nivel iterativ**

- **Cautare de tip backtracking**
- **Cautare bidirectionala**
- **Care strategie este mai buna ?**

2.2. Cautari neinformate in grafuri SI/SAU

Adancimea unui nod

- $Ad(S_i) = 0$, unde S_i este nodul problema initiala,
- $Ad(S) = Ad(S_p) + 1$ daca S_p este nod SAU predecesor al nodului S,
- $Ad(S) = Ad(S_p)$ daca S_p este nod SI predecesor al nodului S.

Algoritm NIV-SI-SAU: Strategia cautarii pe nivel in arbori SI/SAU.

1. Initializeaza listele FRONTIERA $\leftarrow \{S_i\}$, TERITORIU $\leftarrow \{\}$
2. Elimina primul nod S din FRONTIERA si insereaza-l in TERITORIU
3. Expandeaza nodul S
  - 3.1. Genereaza toti succesorii directi S_j ai nodului S
  - 3.2. **pentru** fiecare succesor S_j al lui S **executa**
    - 3.2.1. Stabileste legatura $S_j \rightarrow S$
    - 3.2.2. **daca** S_j reprezinta o multime de cel putin 2 subprobleme **atunci** /* este nod SI */
      - i. Genereaza toti succesorii subprobleme S_j^k ai lui S_j
      - ii. Stabileste legaturile intre nodurile $S_j^k \rightarrow S_j$
      - iii. Insereaza nodurile S_j^k in FRONTIERA, *la sfirsit*
    - 3.2.3. **altfel** insereaza S_j in FRONTIERA, *la sfirsit*

4. **daca** nu s-a generat nici un succesori al lui S in pasul precedent
(3)

atunci

4.1. **daca** S este nod terminal etichetat cu o problema
neelementara

atunci

4.1.1. Eticheteaza S nerezolvabil

4.1.2. Eticheteaza cu nerezolvabil toate nodurile
predecesoare lui S care devin nerezolvabile
datorita lui S

4.1.3. **daca** nodul S_i este nerezolvabil

atunci intoarce INSUCCES /* problema nu are solutie */

4.1.4. Elimina din FRONTIERA toate nodurile care au
predecesori nerezolvabili

4.2. **altfel** /* S este nod terminal etichetat cu o problema elementara */

4.2.1. Eticheteaza S rezolvat

4.2.2. Eticheteaza cu rezolvat toate nodurile predecesoare lui S care devin rezolvate datorita lui S

4.2.3. **daca** nodul S_i este rezolvat

atunci

i. Construiește arborele soluție urmărind legăturile

ii. **intoarce** SUCCES /* s-a găsit soluția */

4.2.4. Elimina din FRONTIERA toate nodurile rezolvate și toate nodurile care au predecesori rezolvați

5. **repetă de la 2**

sfârșit.

2.3. Complexitatea strategiilor de cautare

- *B* - *factorul de ramificare* al unui spatiu de cautare

8-puzzle

- Numar de miscari:

- 2 m pt colt = 8

- 3 m centru lat = 12

- 4m centru $\Rightarrow$ 24 miscari

- **$B = \text{nr. misc.} / \text{nr. poz. p. liber} = 2.67$**

- Numar de miscari:

- 1 m pt colt = 4

- 2 m centru lat = 8

- 3m centru $\Rightarrow$ 15 miscari $\Rightarrow$ **$B = 1.67$**

Complexitatea strategiilor de cautare

- **B** - *factorul de ramificare*
- **d**- adancimea celui mai apropiat nod solutie
- **m** – lungimea maxima a oricarei cai din spatiul de cautare

Rad – B noduri, B^2 pe niv 2, etc.

- Numarul de stari posibil de generat pe un nivel de cautare d este B^d
- T - numarul total de stari generate intr-un proces de cautare, d – adancime nod solutie

$$\mathbf{T = B + B^2 + \dots + B^d = O(B^d)}$$

Complexitatea strategiilor de cautare

- **Cautare pe nivel**

Numar de noduri generate

$$\mathbf{B + B^2 + \dots + B^d = O(B^{d+1})}$$

Complexitate timp, spatiu

- **Cautare in adancime**

Numar de noduri generate

B*m – daca nodurile expandate se sterg din
TERITORIU

Complexitate timp, spatiu

Complexitatea strategiilor de cautare

- **Cautare backtracking**

Numar de noduri generate **m** – daca se elimina
TERITORIU

Complexitate timp, spatiu

- **Cautare cu nivel iterativ**

Numar de noduri generate

$$d*B+(d-1)*B^2+ \dots + (1)*B^d = O(B^d)$$

Complexitate timp, spatiu

B=10, d=5

N(BFS)=111110, N(IDS) = 123 450

b = 10
1 mil. noduri/sec
1000 bytes/nod

Adancime	Nr noduri	Timp	Memorie
2	110	.11 milisec	107 KB
4	11 100	11 milisec	10.6 MB
6	10^6	1.1 sec	1 GB
8	10^8	2 min	103 GB
10	10^{10}	3 h	10 TB
12	10^{12}	13 zile	1 petabytes
14	10^{14}	3.5 ani	99 petabytes

Complexitatea strategiilor de cautare

Criteriu	Nivel	Adanci me	Adanc. limita	Nivel iterativ	Bidirec tionala
Timp	B^d	B^d	B^m	B^d	$B^{d/2}$
Spatiu	B^d	B^*d	B^*m	B^d	$B^{d/2}$
Optima litate?	Da	Nu	Nu	Da	Da
Comple ta?	Da	Nu	Da daca $m \geq d$	Da	Da

B – factor de ramificare, **d** – adancimea solutiei,
m – adancimea maxima de cautare (AdMax)

3. Strategii de cautare informate

Cunostintele euristice pot fi folosite pentru a creste eficienta cautarii in trei moduri:

- **Selectarea nodului urmator de expandat in cursul cautarii.**
- In cursul expandarii unui nod al spatiului de cautare se poate decide pe baza informatiilor euristice care dintre succesorii lui vor fi generati si care nu
- Eliminarea din spatiul de cautare a anumitor noduri generate

3.1 Cautare informata de tip "best-first"

- Evaluarea cantitatii de informatie
- Calitatea unui nod este estimata de *functia de evaluare euristica*, notata $w(n)$ pentru nodul n
- Presupuneri pentru functia $w(n)$
- Strategia de cautare a alpinistului
- Strategia de cautare "best-first"

Algoritm BFS: Strategia de cautare "best-first" in spatiul starilor

1. Initializeaza listele $FRONTIERA \leftarrow \{S_i\}$, $TERITORIU \leftarrow \{\}$
2. Calculeaza $w(S_i)$ si asociaza aceasta valoare nodului S_i
3. **daca** $FRONTIERA = \{\}$
atunci intoarce INSUCCES
4. Elimina nodul S cu $w(S)$ minim din $FRONTIERA$ si insereaza-l in $TERITORIU$
5. **daca** S este stare finala
atunci
  - i. Solutia este $(S, \dots, S_i)$
  - ii. **intoarce** SUCCES
6. Expandeaza nodul S
  - 6.1. Genereaza toti succesorii directi S_j ai nodului S
  - 6.2. **pentru** fiecare succesor S_j al lui S **executa**
    - 6.2.1 Calculeaza $w(S_j)$ si asociaza-l lui S_j
    - 6.2.2. Stabileste legatura $S_j \rightarrow S$

6.2.3. **daca** $S_j \notin \text{FRONTIERA} \cup \text{TERITORIU}$
atunci introduce S_j in **FRONTIERA** cu $w(S_j)$
asociat

6.2.5. **altfel**

i. Fie S'_j copia lui S_j din **FRONTIERA** sau **TERITORIU**

ii. **daca** $w(S_j) < w(S'_j)$

atunci

atunci

- Elimina S'_j din **FRONTIERA** sau
TERITORIU (de unde apare copia)

- Insereaza S_j cu $w(S_j)$ asociat in
FRONTIERA

iii. **altfel** ignora nodul S_j

7. **repetă de la 3**

sfarsit.

Varianta alternativa pentru pasul 6.2.5

6.2.5. **altfel**

i. Fie S'_j copia lui S_j din FRONTIERA sau TERITORIU

ii. **daca** $w(S_j) < w(S'_j)$

atunci

- Distruge legatura $S'_j \rightarrow S_p$, cu S_p pred. lui S'_j

- Stabileste legatura $S'_j \rightarrow S$, si actualizeaza costul lui S'_j la $w(S_j)$

- **daca** S'_j este in TERITORIU

- **atunci** elimina S'_j din TERITORIU si insereaza S'_j in FRONTIERA

iii. **altfel** ignora nodul S_j

7. **repetă de la 3**

sfarsit.

Cazuri particulare

- Strategia de cautare "best-first" este o generalizare a strategiilor de cautare neinformate
  - strategia de cautare pe nivel $w(S) = Ad(S)$
  - strategia de cautare in adincime $w(S) = -Ad(S)$

- **Strategia de cautare de cost uniform**

$$w(S_j) = \sum_{k=i}^{j-1} \text{cost\_arc}(S_k, S_{k+1})$$

- **Minimizarea efortului de cautare – cautare euristica**

$$w(S) = \text{functie euristica}$$

3.2 Cautarea solutiei optime in spatiul starilor.

Algoritmul A*

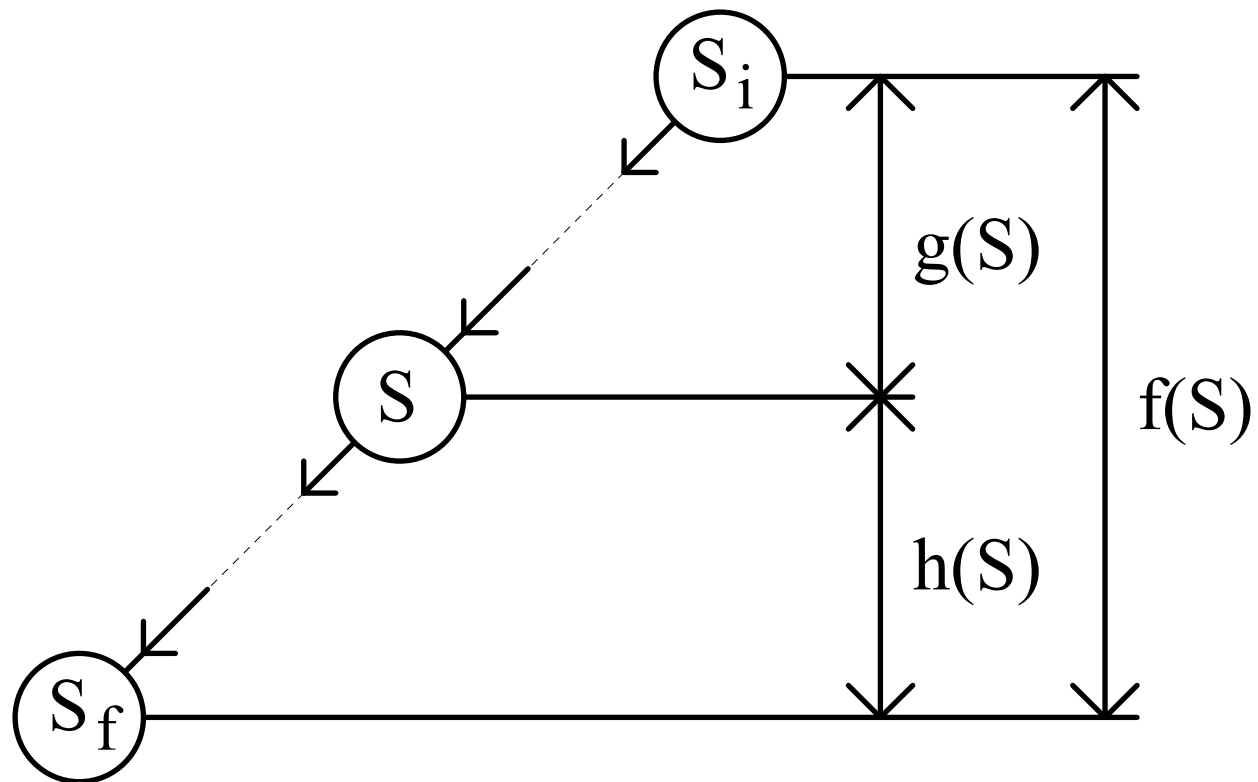

$w(S)$ devine **$f(S)$** cu 2 comp:

- **$g(S)$** , o functie care estimeaza costul real $g^*(S)$ al caii de cautare intre starea initiala S_i si starea S ,
- **$h(S)$** , o functie care estimeaza costul real $h^*(S)$ al caii de cautare intre starea curenta S si starea finala S_f .
- **$f(S) = g(S) + h(S)$**
- **$f^*(S) = g^*(S) + h^*(S)$**

Componentele functiei euristice din algoritmul A*

Calculul lui $f(S)$

- Calculul lui $g(S)$

$$g(S) = \sum_{k=i}^n \text{cost\_arc}(S_k, S_{k+1})$$

- Calculul lui $h(S)$
- Trebuie sa fie admisibila
- O functie euristica h se numeste *admisibila* daca pentru orice stare S , $h(S) \leq h^*(S)$.
- Definitia stabileste ***conditia de admisibilitate*** a functiei h si este folosita pentru a defini ***proprietatea de admisibilitate*** a unui algoritm A^* .

A* admisibil

Fie un algoritm A^* care utilizeaza cele doua componente g si h ale functiei de evaluare f . Daca

- (1) functia h satisface conditia de admisibilitate
- (2) $\text{cost\_arc}(S, S') \geq c$

pentru orice doua stari S, S' , unde $c > 0$ este o constanta si costul c este finit

- atunci **algoritmul A^* este admisibil**, adica este garantat sa gaseasca calea de cost minim spre solutie.
- Completitudine

Implementare A*

Strategia de cautare "best-first" se modifica:

...

2. Calculeaza $w(S_i) = g(S_i) + h(S_i)$ si asociaza aceasta valoare nodului S_i

3. **daca** FRONTIERA = {}

atunci intoarce INSUCCES - *nemodificat*

4. Elimina nodul S cu $w(S)$ minim din FRONTIERA si insereaza-l in TERITORIU - *nemodificat*

.....

6.2.5. **altfel**

i. Fie S'_j copia lui S_j din FRONTIERA sau
TERITORIU

ii. **daca** $g(S_j) < g(S'_j)$

atunci ...

Caracteristicile euristicii algoritmului A*

- Fie doi algoritmi A*, A1 si A2, cu functiile de evaluare h_1 si h_2 admisibile, $g_1 = g_2$

$$f_1(S) = g_1(S) + h_1(S) \quad f_2(S) = g_2(S) + h_2(S)$$

- Se spune ca algoritmul **A2 este mai informat decat** algoritmul **A1** daca pentru orice stare S

$$h_2(S) > h_1(S)$$

cu $S \neq S_f$

- Monotonie

$$h(S) \leq h(S') + \text{cost\_arc}(op, S, S') \quad \text{pentru orice } op, S \text{ si } S' \\ S \text{ diferit de } S_f$$

Determinarea functiei de evaluare f

- **8-puzzle**

$$h_1(S) = \sum_{i=1}^8 t_i(S)$$

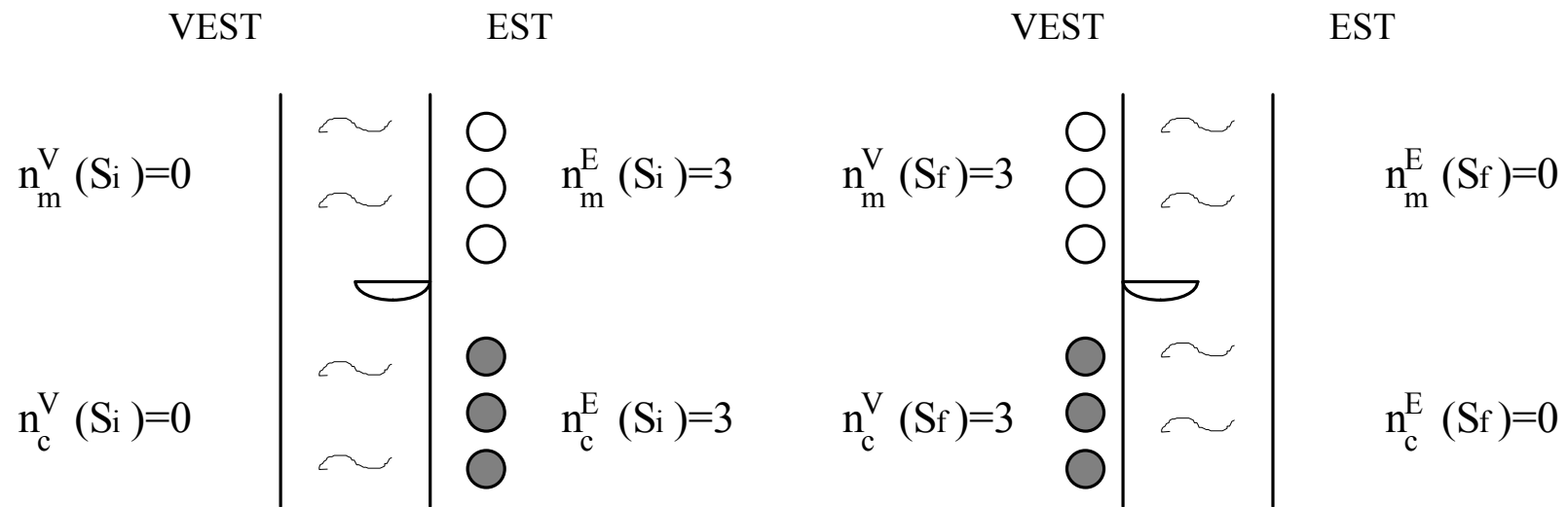
$$h_2(S) = \sum_{i=1}^8 \text{Distanța}(t_i)$$

- **Problema comis-voiajorului**

$$h_1(S) = \text{cost\_arc}(S_i, S)$$

$h_2(S)$ = costul arborelui de acoperire de cost minim al oraselor neaparcurse pana in starea S

Problema misionarilor si canibalilor

(a) Stare initiala

(b) Stare finala

Problema misionarilor si canibalilor

$$f_1(S) = g(S) + h_1(S)$$

$$h_1(S) = n^E(S)$$

$$f_2(S) = g(S) + h_2(S)$$

$$h_2(S) = n^E(S) / 2$$

$$f_3(S) = g(S) + h_3(S)$$

$$h_3(S) = \begin{cases} n^E(S) + 1 & \text{daca barca este pe malul de VEST si } n^E(S) \neq 0 \\ n^E(S) - 1 & \text{daca barca este pe malul de EST si } n^E(S) \neq 0 \\ 0 & \text{daca } n^E(S) = 0 \end{cases}$$

Relaxarea conditiei de optimalitate a algoritmului A*

- O functie euristica h se numeste **ε -admisibila** daca
$$h(S) \leq h^*(S) + \varepsilon \quad \text{cu } \varepsilon > 0$$
- Algoritmul A* care utilizeaza o functie de evaluare f cu o componenta h ε -admisibila gaseste intotdeauna o solutie al carei cost depaseste costul solutiei optime cu cel mult ε .
- Un astfel de algoritm se numeste *algoritm A* ε -admisibil* iar solutia gasita se numeste *solutie ε -optimala*.

Relaxarea conditiei de optimalitate a algoritmului A*

- 8-puzzle

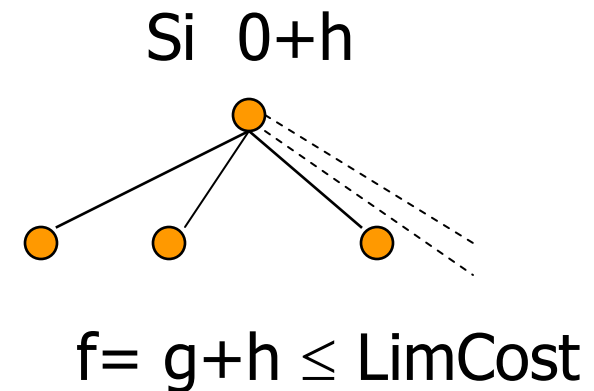
$$f_3(S) = g(S) + h_3(S) \quad h_3(S) = h_2(S) + 3 \cdot T(S)$$

$$T(S) = \sum_{i=1}^8 \text{Scor}[t_i(S)]$$

$$\text{Scor}[t_i(S)] = \begin{cases} 2 & \text{daca patratul } t_i \text{ in starea } S \text{ nu este urmat de} \\ & \text{succesorul corect din starea finala} \\ 0 & \text{pentru orice pozitie a lui } t_i \text{ diferita de centru} \\ 1 & \text{pentru } t_i \text{ aflat la centrul mozaicului} \end{cases}$$

Cautare euristica cu memorie limitata - IDA*

- Avantaje si dezavantaje A*
- IDA*
- Cautarea in adancime este modificata a.i. sa utilizeze o **limita de cost** (LimCost) in loc de o limita a adancimii (AdMax)
- Fiecare iteratie expandeaza nodurile din interiorul unui **contur de cost LimCost** pentru a vedea care sunt nodurile de pe urmatorul contur

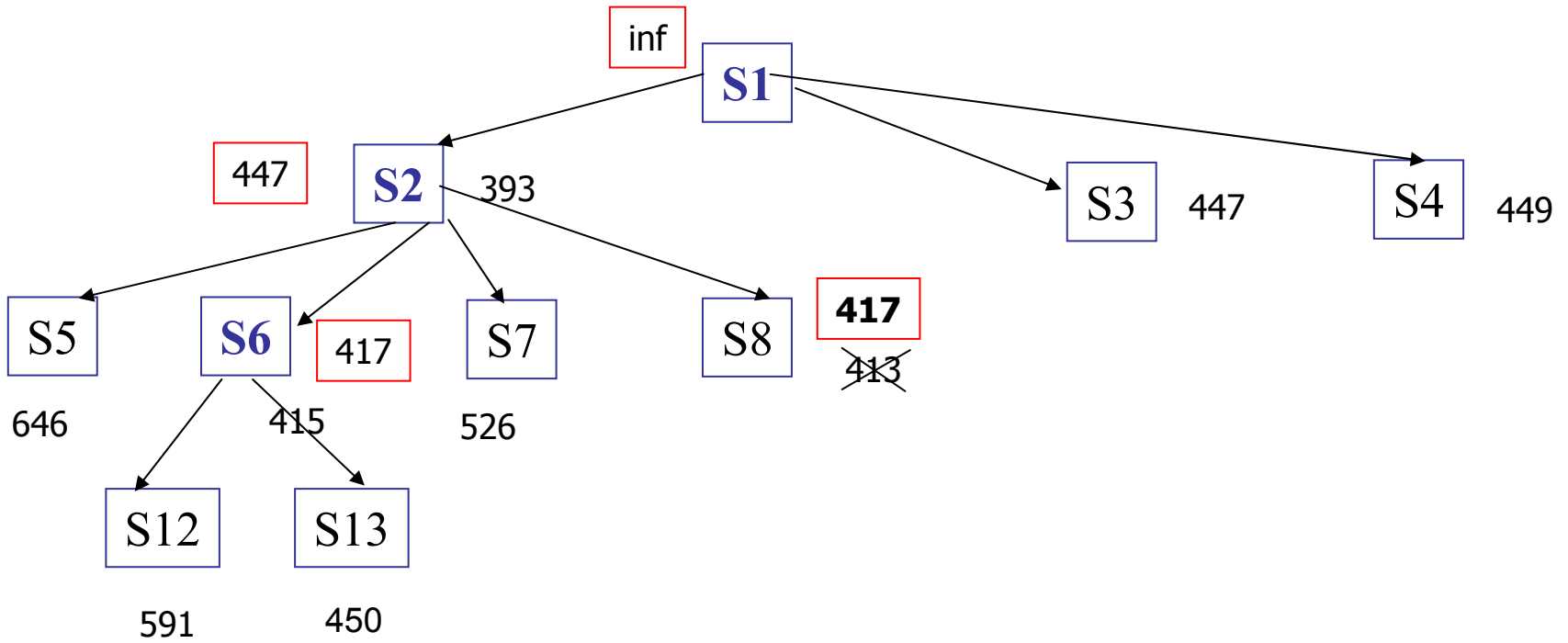
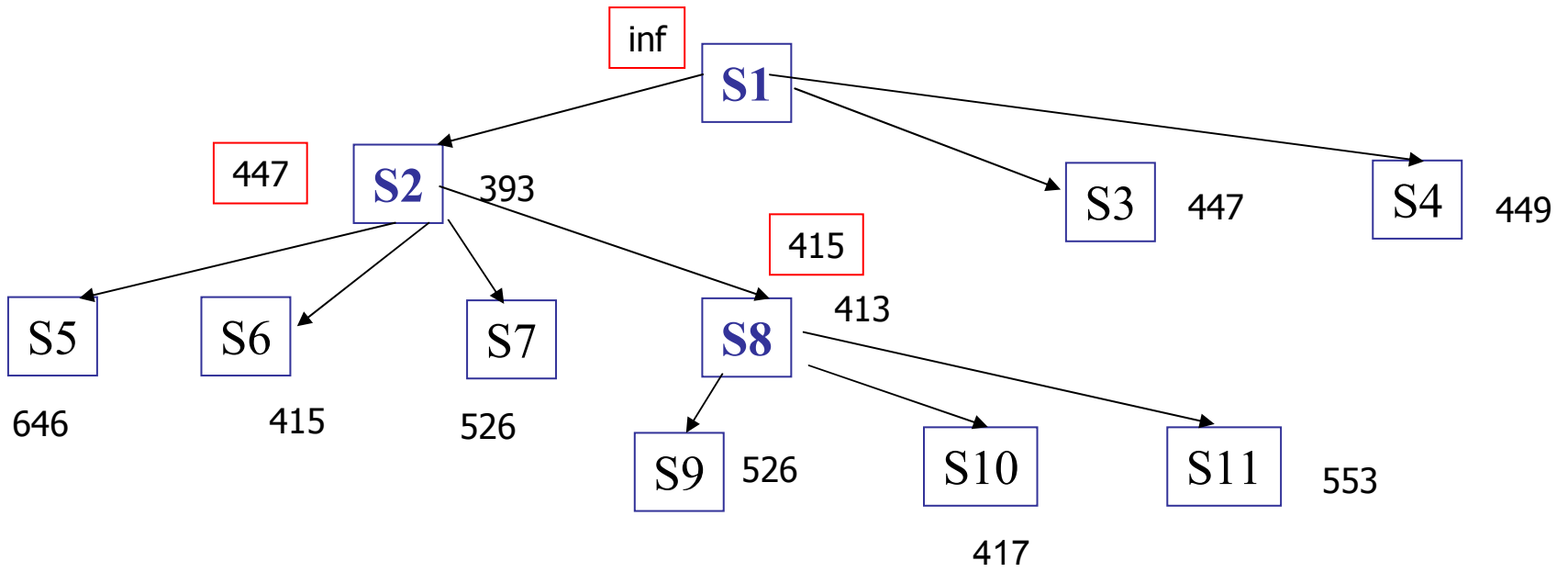
- Daca esueaza (nenatural) se actualizeaza LimCost la **min f** al nodurilor din cele neexpandate anterior

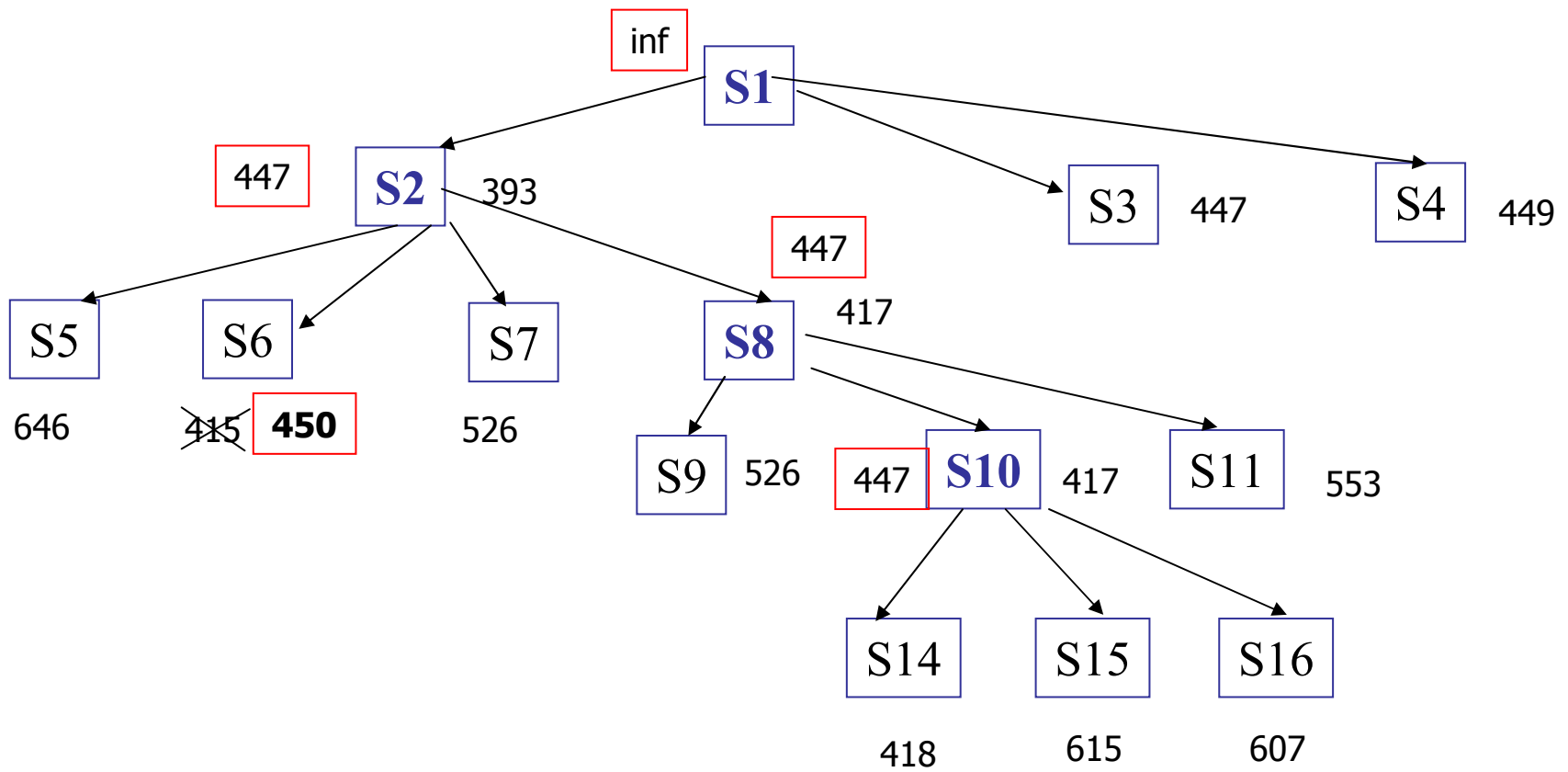

Cautare euristica cu memorie limitata - Best First Recursiv

- Best first cu spatiu liniar
- Implementare recursiva
- Tine minte valoarea f a celei mai bune **cai alternative** care porneste din *orice nod anterior* nodulului curent
- Gaseste solutia de cost minim daca h este admisibila dar are complexitatea spatiu $O(B*d)$

BestFR(S)   **Strategia Best First recursiv**

/* intoarce solutie sau INSUCCES */

BFR(Si, inf)

Algoritm BFR(S, f_lim): Strategia Best First recursiv

/* Intoarce o solutie (nod) sau INSUCCES si o noua limita de cost f_limit */

1. **daca** S stare finala **atunci intoarce** S
  2. Genereaza toti succesorii S_j ai lui S
  3. **daca** nu exista nici un succesori
atunci intoarce INSUCCES, inf
  4. **pentru** fiecare succesori S_j **repeta**
 $f(S_j) \leftarrow \max(g(S_j) + h(S_j), f(S))$
  5. $Best \leftarrow S_j^{\min}$, nodul cu valoarea $f(S_j)$ minima dintre succesori
  6. **daca** $f(Best) > f\_lim$
atunci intoarce INSUCCES, $f(Best)$
  7. $Alternat \leftarrow f(S_j^{\min2})$, a 2-a val $f(S_j)$ cea mai mica
  8. $Rez, f(Best) \leftarrow BFR(Best, \min(f\_lim, Alternat))$
  9. **daca** $Rez \neq INSUCCES$ **atunci intoarce** Rez, $f(Best)$
  10. **repeta de la 5**
- sfarsit.**